

Nr 198.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående kapitalökning för budgetåret 1930/1931 till hemslöjdslånefonden; given Stockholms slott den 7 mars 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Johansson anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

Lånefonden för mindre linberedningsanstalter inrättades genom beslut av 1919 års lagtima riksdag (prop. 316; R. skr. nr 320). Såsom kapitalökning för fonden anvisades av samma riksdag tillhoppa 300,000 kronor. Någon ökning av fonden har sedermera icke ägt rum och ej heller varit av behovet påkallad.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom avlåtna proposition (nr 166) medgav 1928 års riksdag (skr. nr 262), att Kungl. Maj:t finge på framställning av

hushållningssällskap och efter prövning av förekommande omständigheter, där för möjliggörande av visst linberedningsföretags fortsatta bestånd så kunde anses lämpligt, bevilja nedskrivning av lån, som från lånefonden för mindre linberedningsanstalter utlämnats av hushållningssällskapet, med intill 60 procent av det ursprungliga lånebeloppet, samt att statslån från ifrågavarande lånefond, vars benämning skulle ändras till *hemslöjdslånefonden*, finge tilldelas hushållningssällskap jämväl för utlämnande av förlagslån, avsedda för anskaffande av för textil tillverkning avsett svenskt material, företrädesvis av lin och ull.

Nu gällande bestämmelser för lån från fonden återfinnas i kungörelsen den 30 november 1928 (nr 452) angående allmänna bestämmelser för lån från hemslöjdslånefonden. I enlighet härmed må kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt bevilja hushållningssällskap statslån för utlämnande av lån dels för anläggande av mindre linberedningsanstalter med inredning och utrustning (linberedningslån), dels ock såsom förslag för ovan angiven materialanskaffning för textil tillverkning (hemslöjdslån). Linberedningslån må icke till något linberedningsföretag beviljas till högre belopp än 25,000 kronor och icke uppgå till mer än halva den uppskattade kostnaden för anläggande av beredningsanstalten med inredning och utrustning. Hemslöjdslån må av hushållningssällskap utlämnas till hemslöjds- eller andra föreningar, bolag eller enskilda företag, som prövas vara för ändamålet lämpliga och ej äro att anse såsom rena affärsföretag. Hemslöjdslån må icke beviljas till högre belopp än 10,000 kronor. Räntan å ifrågavarande lån utgår med 5 procent. De två första åren äro amorteringsfria. Därefter återbetalas lånen, vad angår linberedningslån under 15 år och vidkommande hemslöjdslån under 10 år.

Av det till lånefonden anvisade anslagsbeloppet hava hittills tagits i anspråk allenast 150,000 kronor. Beträffande återstående odisponerat belopp av 150,000 kronor må erinras, att Kungl. Maj:t jämlikt kungörelsen den 14 juni 1928 (nr 209) med vissa bestämmelser angående äldre reservationsanslag medgivit, att anslaget, som eljest skolat med utgången av budgetåret 1928/1929 tillgodoföras inkomsttitel för i anspråk tagna reservationer, må anlitas för sitt ändamål jämväl under budgetåret 1929/1930. Ytterligare beslut om anslagets kvarstående kan icke av Kungl. Maj:t meddelas.

I skrivelse den 27 januari 1930, varöver statskontoret avgivit remissutlåtande den 7 februari 1930, hava *kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* gemensamt gjort framställning om beredande för budgetåret 1930/1931 av ett kapitalökningsanslag å 150,000 kronor. Ämbetsverken anföra:

Statslån för utlämnande av *linberedningslån* hade under åren 1919—1921 beviljats till ett sammanlagt belopp av 137,625 kronor. Av dessa lån hade enligt inhämtade uppgifter tillhopa 122,650 kronor utbetalts till vederbörande hushållningssällskap. Den ekonomiska misär, i vilken de under krigstiden med statshjälp inrättade linberedningsföretagen såsom regel råkat, torde med sannolikhet föranleda vederbörande att påkalla den ytterligare

statshjälp, som en nedskrivning med intill 60 procent av de ursprungliga lånebeloppen innebure. Ännu hade visserligen endast en dylik ansökning beviljats, nämligen från Kristianstads läns hushållningssällskap. Det avskrivna lånebeloppet utgjorde för detta sällskaps vidkommande 4,500 kronor. En av ämbetsverken tillstyrkt ansökning från Kalmar läns norra hushållningssällskap om avskrivning av 15,000 kronor av ett sällskapet beviljat statslån vore för närvarande under Kungl. Maj:ts prövning. Ytterligare fyra ansökningar av enahanda syfte vore för närvarande under utredning inom ämbetsverken. Blev jämväl dessa ansökningar beviljade, komme ytterligare omkring 19,000 kronor att avskrivas. Därest alla utlämnade lån för nu angivna ändamål bleve avskrivna med 60 procent, uppstode en totalförlust för fonden av cirka 72,000 kronor. Det torde till en början vara rimligt, att av de hos riksgäldskontoret ännu inestående fondmedel samma belopp finge kvarstå till förfogande jämväl efter den 1 juli 1930, vilket torde få anses såsom en konsekvens av riksdagens beslut beträffande avskrivningen av lånen.

För utlämnande av *hemslöjdslån* åt vissa inom hushållningssällskapens områden verksamma hemslöjdsföreningar hade ämbetsverken under år 1929 beviljat olika hushållningssällskap statslån å tillhopa 70,000 kronor, vilka lån enligt uppgift samtliga lyftats.

Med avseende på den utlåning från fonden, som kunde komma att äga rum under år 1930, finge framhållas, att en ansökan om statslån för utlämnande av hemslöjdslån å 10,000 kronor redan föreläge. Av ingångna förfrågningar att döma torde ännu tre dylika ansökningar vara att inom närmaste tiden förvänta. I vad mån ytterligare sådana ansökningar komme att under året föreligga, kunde vid tiden för skrivelsens ingivande ej bedömas, då de enligt gällande föreskrifter för fonden skulle vara till kommerskollegium inkomna först före utgången av mars månad. Uppskattningsvis torde låneanspråken för år 1930 för hemslöjdsändamål kunna lågt beräknas till sammanlagt 50,000 kronor. Framhållas torde dock, att för närvarande finnes bland annat omkring ett 40-tal hemslöjds- och andra ideella föreningar, som med få undantag torde väl vara i behov av förlagslån av hemslöjdslånens karaktär.

Oavsett detta förhållande torde böra beaktas, att ifrågavarande lånefond helt nyligen omlagts och att det därför syntes väl tidigt att redan decimera fondens kapitaltillgångar, innan verkningarna av omläggningen kunde överblickas.

Enligt från statskontoret införskaffad kalkyl angående hemslöjdslånefondens för utlåning disponibla tillgångar finnes för närvarande tillgängliga, förutom berörda, hos riksgäldskontoret inestående medel av 150,000 kronor, endast omkring 15,000 kronor, vartill komme vissa amorteringar, som under närmaste åren endast kunde beräknas till obetydliga belopp på grund av sannolika avskrivningar å utlämnade linberedningslån. Med hänsyn till erforderlig tid för nya låneansökningars prövande och lånens lyftande syntes möjlighet knappast finnas att före den 1 juli 1930 för utlåning disponera någon nämnvärd del av de nu hos riksgäldskontoret inestående medlen. Av ovan sålunda angivna skäl ansåge ämbetsverken nödvändigt, att förefintligt kapital å fonden, därest fortsatt långivning från densamma skulle kunna under de närmaste åren fortgå, finge kvarstå oförändrat. Skulle vägande skäl föreligga häremot, torde i allt fall 100,000 kronor böra ånyo ställas till förfogande för fondens kapitalökning.

Statskontoret har förklarad ämbetsverkens i ärendet gjorda hemställan icke föranleda någon statskontorets erinran.

Departements-
chefen.

Av det ifrågavarande lånefond tillförda kapitalökningsanslaget kvarstå för närvarande i riksgäldskontoret 150,000 kronor. Såsom av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen framhållits, synes före innevarande budgetårs utgång näppeligen kunna komma att av sagda belopp disponeras någon nämnvärd del för ny utlåning. Den övervägande delen därav kommer fördensskull att den 30 juni 1930 omföras till inkomsttitel för i anspråk tagna reservationer. Utöver nämnda anslagsbelopp finnes för utlåning tillgängligt allenast 15,000 kronor, vartill komma vissa genom amorteringar inflytande obetydliga summor. De låneanspråk, som under närmaste tid torde komma att ställas å fonden, kunna väntas bliva ganska betydande. Då tillräckliga medel fördensskull skulle komma att saknas för den fortsatta lånerörelsen, hava kommerskollegium och lantbruksstyrelsen ifrågasatt anvisande å riksstaten för instundande budgetår av ett mot det bortfallande fondkapitalet, 150,000 kronor, svarande kapitalökningsanslag. Då de ändamål fonden, särskilt efter den nyligen skedda ombildningen därav, avser att tillgodose, synas väl värda det allmännas stöd, giver mig ämbetsverkens förslag icke anledning till erinran i annan mån än att, med hänsyn till hittillsvarande medelsåtgång samt i avbidan på vidare erfarenhet rörande medelsbehovet enligt de nya för lånerörelsen meddelade bestämmelserna, det såsom erforderligt ansedda kapitalökningsanslaget torde kunna begränsas till 100,000 kronor. Anslaget torde böra i sin helhet täckas av lånemedel.

Jag torde få erinra, att i det till innevarande års riksdag framlagda förslaget till riksstat för budgetåret 1930/1931 under utgifter för kapitalökning (se bil. 6 punkt 8) beräknats till vissa åtgärder inom jordbrukets område ett belopp av 10,000,000 kronor. Enligt vad verkställd beräkning giver vid handen torde under nämnda belopp kunna ingå jämväl nu föreslagna kapitalökningsanslag. Vid sådant förhållande blir ej erforderligt att i anledning av anslaget vidtaga höjning av riksstatsförslagets inkomstsida.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till kapitalökning för hemslöjdslånefonden å riksstaten för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Statens utlåningsfonder» anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor att utgå av lånemedel.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.